

Blomstergården ved Viborg
www.blomstergaardenvedviborg.dk
info@blomstergaardenvedviborg.dk
Bjerringholmvej 14, Batum, 8830 Tjele.
Tlf 86 65 12 88. Villy 40 14 59 78
SE nr. DK 25 28 60 81.

23. januar 2025

Til Ministeren for Grøn Trepert Jeppe Bruus.

Erosion fra marker til vandløb – en praktikers oplevelser.

Jeg skriver til Dem fordi jeg står lidt uforstående hvorfor man især har fokus på lavbundsområder i landbrugets CO₂ regnskab når det gælder klima og miljø. Til daglig driver jeg Blomstergården ved Viborg.

Blomstergården ved Viborg er en turistattraktion med en 25000 kvm. stor park med sjældnere og efterhånden gamle træer og store plantesamlinger af hosta og dagliljer m.m. I tilknytning til parken ligger Blomstergårdens pomet, der er en samling af gamle og nye frugttræssorter. I alt er der omkring 800 forskellige frugttræer og -buske. En stor del af den store frugttræssamling er opbygget med landdistriktsmidler som en kopisamling (sikkerhedssamling) for NordGens samling på KU's Pomet i Tåstrup. Park og Pomet drives som et demonstrationsprojekt med fokus på genanvendelse, klima og miljø, herunder begrænsning af CO₂ udledning uden brug af kemikalier.

Blomstergården er beliggende i naturskønne omgivelser i Tjele Ådal med en tørvemose øst for parken. Mosen er et af kildevældene til det der senere bliver til Nørreå / Gudenaå.

Beliggende i en ådal får vi ofte smeltevand fra højere liggende arealer. Det er vi forpligtet til at modtage ifølge lovgivningen. I de senere år har vi fået en nye type "vand" fra de højereliggende arealer – noget jeg vil betragte som "spildevand".

I takt med at landbruget og markerne er blevet større har vi også fået nye afgrøder. Majs er nok den værste afgrøde, som er indført i dansk landbrug via den forurening, som den medfører. Vi har 2 lodsejere nord for pometet som begge dyrker eller har dyrket majs på højereliggende arealer med fald mod Blomstergården. Fra det østligste areal har vi flere gange fået "spildevand" fra majsproduktion ned igennem et lille areal med cypres og flettepil direkte ned i tørvemosen. Fra det vestligt beliggende majsareal har Blomstergårdens Pomet flere gange fået "spildevand" fra majsproduktion ned mellem frugttræerne med det resultat at træernes vækst er blevet påvirket i en sådan grad at de har fået forskellige sygdomme - i værste fald er frugttræer gået ud.

"Spildevand" fra majsproduktionen stammer fra erosion i forbindelse med dyrkning af majs. "Spildevand" fremkommer når man i maj sår majs og kort tid efter sprøjter med ukrudtsmiddel, som dræber og hindrer fremspiring af tokimbladet ukrudt. Fra der sprøjtes med ukrudtsmiddel og indtil majsen er i stand til at holde på jorden imellem planterne går der et par måneder. I denne periode har solen frit spil til at udtørre jorden. Tør jord skyr vand, når det begynder at regne. Er den første regnbyge en lille tordenbyge på selv ganske få mm regn, flyder den nyfaldne regn af sted ovenpå jorden og danner hurtigt kraftig erosion som medtager sandkorn og jordpartikler fra jordoverfladen.

Ukrudtsmidlet der er sprøjtet ud på majsmarken hænger fast i disse jordpartikler og flyder sammen med den tilførte gødning med strømmen videre ned over naboarealer, hvor vandet kan forvolde uønsket skade på de planter der står her.

Første gang vi så denne afstrømning fra en majsmark var det i form af små strømme af vand ned over et græsareal. Et par dage efter begyndte de mange tokimbladede planter langs de kortvarige erosionsstrømme fra majsmarken at få gule blade og gik derefter ud. Det eneste som overlevede var de enkimbladede græsser, som blev helt mørkegrønne, hvilket tyder på en kraftig tilførsel af næring. Efterfølgende har vi fået større mængder ”spildevand” ned mellem frugttræerne, hvor især pærer har vist sig at være meget følsomme overfor de sprøjtetmidler der bruges mod ukrudt i majs.

I midten af vores pomet har vi 2 lave områder som ikke er beplantet fordi smeltevand og regnvand samles her. Det største vandhul er efterhånden med vand hele året rundt, medens det lille vandhul er tørlagt det meste af tiden. Det er det lille vandhul der får mest ”spildevand” fra det vestlige opland. Her var der, før det blev oversvømmet første gang, urtehave om sommeren. Det mest fremherskende ukrudt var ferskenpileurt. Efter den første oversvømmelse forsvandt ferskenpileurt i hele det område, som havde været dækket af ”spildevand” og vi opgav at dyrke grøntsager her. Siden har der kun været græs, som bliver slået et par gange hver sommer.

Mit spørgsmål til ministeren er: ’Kan det være rigtigt at det konventionelle landbrug har ret eller lov til at lade ”spildevand” fra egne marker forurene naboens marker samt lede det direkte ud i søer og vandløb’. Jeg har ved selvsyn flere gange set konsekvenserne af erosion fra majsmarker og har hidtil måttet tage det tab og de omkostninger som forureningen medførte.

I debatten har der været meget fokus på lavbundsarealer, som ved omlægning frigør meget CO₂, men den forurening jeg nævner her er i lige så høj grad skyld i forureningen. Jeg vil derfor opfordre til at man også ser på de kuperede arealer, der ligger tæt på vandløb og arealer, der har en direkte afstrømning til vandløb, I praksis kan en stor del af det man mener kommer fra lavbundsarealer nemt være gødning, kemikalierester m.m. fra højereliggende arealer, som strømmer direkte ud i vandløb.

Det undrer i øvrigt at man har fokus på den spagnum der omsættes når landbruget dyrker lavbundsarealer, men ikke med et eneste ord nævner de enorme mængder af spagnum der bruges i private haver og anlæg. Bør man ikke også pålægge denne CO₂ forurening en afgift? Spagnum til private haver kan let erstattes med kompost, en afgift på spagnum til privatbrug vil fremme lysten til at lave sin egen kompost.

Mine spørgsmål er lige så relevante for Miljøministeren og Fødevareministeren. Jeg forventer ikke at der i morgen bliver ændret på lovgivningen så de lavere liggende arealer skal friholdes for at aftage regnvand eller smeltevand fra højereliggende arealer; men jeg forventer at lovgivningen omkring forurening også kommer til at gælde for landbruget omkring det at forurene naboarealer. Det vil i høj grad komme vores natur til gode – navnlig biodiversiteten på de lave områder der ligger op til skrånende arealer, hvorfra der kan ske afstrømning med kemikalierester fra landbrugets ukrudtsbekæmpelse og gødning m.m.

Vil man undgå den ovennævnte forurening bør man måske overveje at tage disse arealer ud til natur med skovrejsning eller anden vedvarende beplantning – evt. græs.

Jeg vil gerne invitere Ministeren og hans kollegaer på besøg til en rundvisning i et område, der har været hårdt ramt af landbrugets forurening og hvor vi i praksis har brugt forskellige løsninger for at modstå forureningen og dermed afstrømning til vandmiljøet.

PS: Jeg glemte lige at der har været en brønd midt mellem de 2 vandhuller. Den blev sløjftet for ca. 60 år siden og er blot fyldt op med kampesten samlet på de omkringliggende marker. Hvad sker hvis "spildevandet" kommer ned i den?

Med venlig hilsen

Villy Mougard